

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет
Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з
науково-педагогічної та
навчальної роботи
Історичний факультет
Тарас ПШЕНИЧНИЙ

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕЛІГІЙНИЙ ТУРИЗМ
для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма

03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
перший (бакалаврський)
Історія України та культурна
антропологія (з поглибленим вивченням іноземних мов)
вибіркова

вид дисципліни

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	<u>8</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>3</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>залік</u>

Викладач: Казьмирчук Марія Григорівна, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри етнології та краєзнавства.

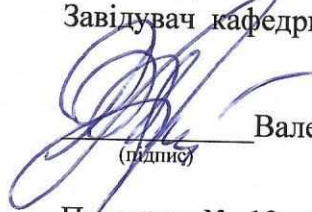
Пролонговано: на 2021/2022 н.р. «28» 08 2021 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Казьмирчук Марія Григорівна, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри етнології та краєзнавства.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри етнології та краєзнавства

Валерій КАПЕЛЮШНИЙ

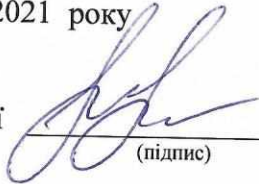
(підпис)

Протокол № 13 від «30» червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 7 від «26» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії

Наталія ТЕРЕС

(підпис)

«29» серпня 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів необхідні знання щодо організації туристичних подорожей з відвідувань святих місць, узагальнення раніше отриманих знань у сфері туризмознавчих дисциплін, створення цілісної уяви про релігійний туризм як соціокультурний напрямок.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати:

- основні поняття та визначення туризмознавчих дисциплін;
- основні релігії та їхні основні догмати;
- основи туристичного менеджменту;
- основи географії релігії.

2. Вміти:

- критично аналізувати різноманітну інформацію, самостійно підбирати літературу та працювати з джерелами;
- використовувати методологію туристичних досліджень.

3. Володіти:

- здатністю до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;
- готовністю до саморозвитку, самореалізації, використання творчого потенціалу;
- готовністю до публічного виступу за фахом, доводити власні висновки, пропозиції, аргументи.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Науковий екскурс в особливості організації туристичних подорожей з відвідування святих місць. Релігійний туризм розглядається як складова частина сучасної індустрії туризму. Досліджуються можливості соборів, мечетей, культових музеїв та духовних центрів як туристичних об'єктів. Акцентується увага на мотивуванні для відвідування того чи іншого регіону або міста, де вагому роль відіграють пам'ятники релігії. Духовно і релігійно мотивовані подорожі представлені з огляду на їхнє важливе місце у глобальному туризмі. Географія релігійних подорожей аналізується достатньо широко, адже майже усі регіони світу мають власні святині, до яких звертаються прихильники різних релігійних переконань або туристи.

4. Завдання (навчальні цілі): формування необхідних знань з організації релігійного туризму. У результаті вивчення курсу студенти повинні засвоїти основні поняття та визначення дисципліни; всебічно аналізувати основні наукові праці щодо дослідження релігійного туризму; зрозуміти місце релігійного туризму в системі глобального туризму; вміти представити та презентувати релігійні об'єкти як туристичні атракції, а також характеризувати основні напрямки географії релігійних подорожей та їхній сучасні організаційні можливості.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація*; 4. автономність та відповідальність*)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумкові оцінці з
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні поняття та визначення дисципліни, стан вивчення релігійного туризму.	Лекція, самостійна робота	контрольна робота	5%
			письмове завдання	5%
1.2	Знати особливості структури та сутність релігійного туризму.	Лекція, семінар, самостійна робота	контрольна робота	5%
			письмове завдання	5%
			усне опитування	15%

1.3	Знати географічні центри, де зосереджені релігійні туристичні об'єкти.	Лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування	15%
			письмове завдання	5%
			контрольна робота	5%
2.1	Вміти характеризувати та знати основні напрямки географії релігійних подорожей та їхній сучасні організаційні можливості	Лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування	10%
			письмове завдання	5%
			контрольна робота	5%
2.2	Вміти вільно використовувати отримані теоретичні знання у галузі релігійного туризму для створення туристичних продуктів.	Лекція, самостійна робота	Підсумкова контрольна робота	10 %
4.1	Прийняти і обґрунтувати рішення щодо пропозицій з використання релігійних об'єктів у туристичній сфері та нести відповідальність за пропозиції та рекомендації з розробки турпродуктів з релігійного туризму.	Лекція, самостійна робота	Підсумкова контрольна робота	10 %

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	4.1
Програмні результати навчання						
Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії (зокрема, історичного туризмознавства) та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки	+	+	+	+	+	+
Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії (зокрема, історичного туризмознавства) та / або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	+	+	+	+	+	+
Проведення дослідної роботи – аналізу змісту історико-туризмознавчого компоненту у туристичній сфері	+	+	+	+	+	+
Використовувати набуті знання для створенні та просування історико-культурного туристичного продукту в системі туристичного бізнесу				+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання*:

Контрольна робота з тем ЗМ (тест): РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1 — 20 балів / 15 балів.

Письмове завдання з перевірки самостійної роботи ЗМ: РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1 – 20 балів / 15 балів.

Оцінювання роботи під час семінарського заняття ЗМ: РН 1.2, 1.3, 2.1 – 40 балів / 18 балів.

Підсумкова контрольна робота (залік) РН 2.2, 4.1 – 20 балів / 12 балів.

*Примітка: максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки.

- підсумкове оцінювання – залік.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем змістового модуля (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за виконання письмових завдань з переліку самостійної роботи; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях, а також бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу.

(Зразки тестових завдань для модульних контрольних робіт, перелік письмових завдань самостійної роботи, питання та завдання підсумкової контрольної роботи див. Навчально-методичний комплекс з даної дисципліни).

Зміст курсу складається з 1 змістового модуля. Змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу курсу.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: поточний контроль (контрольні роботи, усне опитування, письмові завдання) і підсумковий контроль (залік). Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестровий контроль 80 балів; підсумковий контроль (залік) – 20 балів).

Змістовий модуль			Підсумкова контрольна робота (залік)
80 залікових балів (максимум)			20 балів (максимум)
Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	
40 (максимум)	20 (максимум)	20 (максимум)	

Семінарські заняття

Упродовж семестру оцінюється робота студента під час кожного семінару (усне опитування). Під час семінару студент має можливість отримати від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 2 бали;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Самостійна робота

Основним завданням самостійної роботи є розширення та поглиблення студентами теоретичних знань з дисципліни та отримання практичних вмінь самостійного пошуку, вивчення та аналізу різноманітних історичних джерел та наукової історичної літератури.

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно

опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, оцінювання письмових завдань з переліку самостійної роботи, модульних контрольних робіт, підсумкової контрольної роботи. Виконання самостійної роботи перевіряється у вигляді письмового розкриття одного питання із переліку питань, завданих для самостійної роботи до ЗМ.

Виконання письмового завдання з перевірки самостійної роботи студентів оцінюється в діапазоні від 1 до 20 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 16-20 балів;
- питання обґрунтоване 12-17 балів;
- робота переважно компілятивного рівня 6-11 балів;
- розкритий лише окремих аспект 1-5 балів.

Перелік питань для самостійної роботи викладач висилає електронною поштою після проведення першої лекції.

Модульний контроль

У курсі передбачено 1 *змістовий модуль* та 1 *модульну контрольну роботу*. По завершенні вивчення змістових модулів студент складає модульний контроль (МК). Участь всіх студентів в контрольному заході обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі та виконується на останньому занятті змістового модуля. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку можна набрати за МК – 20 балів.

Підсумкова контрольна робота (залік)

На передостанній лекції з дисципліни з усього обсягу пройденого і відведеного на самостійну роботу студентів матеріалу проводиться *підсумкова контрольна робота* (2 завдання). Студент повинен дати письмову розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 10 балів за одне завдання):

- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми 9 – 10 балів;
- Відповідь відображає знання фактичного матеріалу 6 – 8 балів;
- Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми 4 – 5 балів;
- Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі 2 – 3 балів;
- Відповідь містить значні помилки елементарного рівня 1 бал.

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, модульні контрольні роботи, письмові завдання самостійної роботи).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Рекомендований мінімум для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – **48 балів**.

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>48</i>	<i>12</i>	<i>60</i>
Максимум	80	20	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються відповідно до чинних в Університеті нормативних документів.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінар. заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль				
1	Тема 1. Вступ. Основні поняття релігійного туризму	2		6
2	Тема 2. Стан дослідження релігійного туризму	2		8
3	Тема 3. Релігійний туризм як об'єкт вивчення	2	2	8
4	Тема 4. Загальна характеристика суті та типів релігій	2	2	8
5	Тема 5. Релігійний туризм у Православ'ї	4	2	7
6	Тема 6. Релігійний туризм у католицизмі та протестантизмі	4	2	10
7	Тема 7. Релігійний туризм в ісламі	2	2	8
8	Тема 8. Релігійний туризм у буддизмі	2	2	8
9	Тема 9. Релігійний туризм у індуїзмі	2	2	8
10	Тема 10. Релігійний туризм у інших релігіях	2	1	7
Модульна контрольна робота			1	
<i>Письмове завдання з перевірки самостійної роботи</i>				2
Всього		24	16	80

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекції – **24 год.**

Семінари – **16 год.**

Самостійна робота – **80 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Академічне релігієзнавство. – К., 2000.
2. Історія релігії в Україні / А.М. Колодний та ін. – К., 1999.
3. Kazmurchuk M. Orthodox religious traditions and history of orthodox pilgrimage in Ukraine // Часопис української історії . – 2019. - № 39. – С. 72- 81.
4. Кадацька Ю.А. Релігійний туризм в Україні. – К., 2003.
5. Казьмирчук М. Г. Релігійний туризм: Навчально-методичний комплекс. – Київ: «ПП«КП»Укр. СІЧ», 2021. – 34 с.
6. Казьмирчук М. Г. Співвідношення релігійного та паломницького туризму у новітніх зарубіжних дослідженнях // Гілея. –2017. – Вип. 125. - № 10. – С. 104 – 109.
7. Любіцева О. О., Романчук О. В. Паломництво і релігійний туризм. – К., 2011.
8. Сапелкіна З. П. Релігійний туризм: Навчальний посібник. – К., 2009.
9. Устименко Л. М. Основи туризмознавства. – К., 2011.
10. Religious Tourism and Pilgrimage Management: An International Perspective. – UK, 2015.

Додаткові:

1. Аманжолова Д. А. Туризм в гуманитарных исследованиях // Современные проблемы сервиса и туризма. 2008. №2. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_tourism/amanzholova.htm
2. Андрієць О.С. Релігійний чинник як дієвий засіб розвитку туризму на Житомирщині // Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми, сучасний

стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі». – Житомир, 2013.

3. Бабкин А. В. Специальные виды туризма. – М., 2008.

4. Божко Л. Д. Історіографія досліджень туризму за доби незалежності України // Вісник ХДАЕ. 2014. Вип.43. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/bozhko5.htm

5. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>

6. Кислюк К. В., Кучер О. М. Релігієзнавство. – К., 2004.

7. Конищева Н. И. Проблемы развития религиозно-паломнического туризма в Украине // Вісник ДІТБ. Серія «Економіка, організація і управління підприємствами» (в туристичній сфері). – 2006. – №10.

8. Любіцева О.О., Романчук С.П. Християнське паломництво до Святої Землі // Туристично-краєзнавчі дослідження. – Вип. 3. – К., 2000.

9. Любіцева О.О. Методика розробки турів. Навчальний посібник. – К., 2003.

10. Маланюк Т. З. Краєзнавство і туризм. – Івано-Франківськ, 2010.

11. Медвідь Л.І. Релігійний туризм як один з напрямів розвитку туристичної галузі Закарпатської області // Рекреаційний потенціал Прикарпаття: історія, сучасний стан, перспективи. – Вип. 3. – Івано-Франківськ, 2011.

12. Релігієзнавство: Навчальний посібник. 2-ге вид. / За ред. Мозгового Л. І., Бучми О. В. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 264 с. <http://194.44.152.155/elib/local/sk758151.pdf>

13. Романчик С. П. Паломництво українців до Святої Землі. Історико-географічний нарис // Географія та основи економіки в школі. Науково-методичний журнал. 2000. № 1. С. 11-14. № 2. С. 12-15.

14. Свірідова Н. Д. Туризм: словник-довідник / Н. Д. Свірідова, Ю. О. Скорченко. – Луганськ, 2009.

15. Устименко Л. М. Релігійний туризм як історико-суспільне явище // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Українська Культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2013. Вип. 19. Том II.

16. Яроцький П. Л. Паломницький (релігійний) туризм в Україні: перспективи розвитку // Релігієзнавство. Навчальний посібник. 2-ге вид. – К., 2004.